

Határozatok Tára

PRIIT PIKAMÄE
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. október 26.¹

C-554/21., C-622/21. és C-727/21. sz. egyesített ügyek

**Financijska agencija
kontra
HANN-INVEST d.o.o (C-554/21)
és
Financijska agencija
kontra
MINERAL-SEKULINE d.o.o. (C-622/21)
és
UDRUGA KHL MEDVEŠČAK ZAGREB (C-727/21)**

(a Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [kereskedelmi fellebbviteli bíróság, Horvátország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Jogállamiság – Az uniós jog által szabályozott területeken megvalósuló hatékony bírói jogvédelem – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – A Bíróság hatásköre – Elfogadhatóság – A kérdést előterjesztő bíróság ítéletének meghozatalához szükséges értelmezés – A másodfokú bíróság ítélkezési gyakorlata következetességének biztosítására irányuló belső mechanizmus – A jogbiztonság elve – A bírói függetlenség elve – A törvény által létrehozott bírósághoz fordulás és a tisztességes eljárás követelménye”

1. Az ítélkezési gyakorlat a jog forrása; e nyilvánvaló tény felidézésével a bíró felelőssége teljes terjedelmében és összetettségében megjelenik, mivel ez utóbbi ellentmondásos rendelkezések középpontjában áll, és arra hivatott, hogy biztosítsa a jogbiztonságot, de egyben újítson is annak érdekében, hogy a jogot az általa szabályozni kívánt társadalom változásaihoz igazítsa. A szakirodalomban egyébként felvetődött a kérdés: „Mennyi bizonytalanságot bír el egy jogrendszer?”²

2. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elfogadhatóságának kérdésére adott pozitív választól függően a jelen ügyek lehetőséget adnak a Bíróságnak arra, hogy a bíróság ítélkezési gyakorlatának következetességét biztosítani hivatott belső eljárási mechanizmus összeegyeztethetőségének értékelése – amely magában foglalja a bírák nélkülözhetetlen függetlenségének figyelembevételét is – során egyensúlyt keressen a fent említett követelmények között.

¹ Eredeti nyelv: francia.

² Huglo, J.-G., „Le principe de sécurité juridique”, *Cahier du Conseil constitutionnel*, 11. sz., 2001. december.

I. Jogi háttér

A. Az uniós jog

3. A jelen ügy szempontjából az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése releváns.

B. A horvát jog

4. A Zakon o sudovima (a bírósági szervezetről szóló törvény, *Narodne novine*, br. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20) 37. cikke előírja:

„(1) Azok a bíróságok, amelyeken belül egy vagy több összefüggő jogterülethez kapcsolódó kérdésben eljáró tanács vagy testület – illetve egyesbíró – működik, az e kérdésekben eljáró bírákat egyesítő kollégiumokat hoznak létre.

(2) A kollégiumot a bírák beosztásának éves programjában hozzák létre, amely kijelöli a kollégiumon belül a kollégium munkájának irányításáért felelős elnök személyét. [...]”

5. E törvény 38. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A kollégiumi értekezletek a kollégium munkája szempontjából fontos kérdések megvitatására szolgálnak, amely kérdések különösen: a belső tevékenység megszervezése, a vitás jogi kérdések, az ítélkezési gyakorlat egységesítése és az egyes jogterületekre vonatkozó szabályok alkalmazása szempontjából releváns kérdések, valamint a kollégiumba beosztott bírák, igazságügyi tanácsadók és bírójelöltek munkájának és képzésének nyomon követése.

(2) A Županijski sud [megyei bíróságok], a Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [kereskedelmi fellebbviteli bíróság], a Visoki upravni sud Republike Hrvatske [közigazgatási fellebbviteli bíróság], a Visoki kazneni sud Republike Hrvatske [fellebbviteli büntetőbíróság], és a Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske [szabálysértési fellebbviteli bíróság] kollégiumi értekezletein az alsóbb fokú bíróságoknak az e bíróságok feladatkörébe tartozó, közös érdeklődésre számot tartó kérdéseket is megvizsgálják.

(3) Vhovni sud Republike Hrvatske (legfelsőbb bíróság) kollégiumi értekezletei a Horvát Köztársaság területén működő bizonyos bíróságokat vagy valamennyi bíróságot érintő, közös érdeklődésre számot tartó kérdések vizsgálatára, valamint egy adott jogterületre vonatkozó jogszabálytervezetek vizsgálatára és véleményezésére szolgálnak”.

6. Az említett törvény 39. cikke értelmében:

„(1) A kollégium, vagy a bíróság elnöke szükség esetén, de legalább háromhavonta egyszer összehívja a kollégiumi értekezletet, és vezeti annak munkáját. Ha a bíróság elnöke részt vesz a kollégiumi értekezlet munkájában, akkor ő vezeti az ülést, és részt vesz a döntéshozatali folyamatban.

(2) A bíróság bíráinak összéretekezletét össze kell hívni, ha a bíróság kollégiuma vagy a bírák összességének egynegyede ezt kéri.

(3) A bíróság vagy a kollégium bíráinak értekezletén a határozatokat a bírák, illetve a kollégium bírái szavazattöbbségével hozzák.

(4) Az értekezleteken végzett munkáról jegyzőkönyv készül.

(5) A bíróság vagy a kollégium elnöke a bírói összétekezleten vagy a kollégiumi értekezleten való részvételre meghívhatja egy adott jogterület kiemelkedő tudósait és szakértőit is”.

7. A bírósági szervezetről szóló törvény 40. cikke kimondja:

„(1) Kollégiumi vagy bírói értekezlet összehívására kerül sor, ha megállapítják, hogy a jogalkalmazással kapcsolatos kérdésekben értelmezési különbségek vannak az egyes kollégiumok, tanácsok vagy bírák között, vagy ha valamely kollégium tanácsa vagy bírāja eltér a korábban kialakított jogi állásponttól.

(2) A Vrhovni sud Republike Hrvatske [legfelsőbb bíróság], a Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [kereskedelmi fellebbviteli bíróság], a Visoki upravni sud Republike Hrvatske [közigazgatási fellebbviteli bíróság], a Visoki kazneni sud Republike Hrvatske [fellebbviteli büntetőbíróság], a Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske [szabálysértési fellebbviteli bíróság] valamennyi bírójának, illetve valamely kollégiuma összes bírójának az értekezletén, valamint a Županijski sud [megyei bíróság] valamely kollégiumának az értekezletén elfogadott jogi álláspont az adott kollégium vagy bíróság másodfokon eljáró valamennyi tanácsára, illetve bírójára nézve kötelező.

(3) A kollégium elnöke adott esetben felkérhet jogi egyetemi oktatókat, egyes kiemelkedő tudósokat vagy egy adott jogterület szakértőit, hogy vegyenek részt a kollégiumi értekezleten.”

8. E törvény 41. cikke a következőket mondja ki:

„(1) A bíróság elnöke a bírák beosztásának éves programjában kijelöl egy vagy több bírót, akinek a feladata az ítélezési gyakorlat figyelemmel kísérése és tanulmányozása [...]”.

9. A Sudski poslovnik (bírósági eljárási szabályzat, *Narodne novine*, br. 37/14, 49/14, 8/15, 35/15, 123/15, 45/16, 29/17, 33/17, 34/17, 57/17, 101/18, 119/18, 81/19, 128/19, 39/20 és 47/20) 177. cikkének (3) bekezdése előírja:

„Másodfokon eljáró bíróság előtt egy ügy a nyilvántartási szolgálattól való visszaérkezését követően, a határozatnak a bíróság hivatalából történő kiküldésének időpontjában tekinthető lezártnak. A nyilvántartási szolgálat az iratanyag kézhezvételének napjától számított lehető legrövidebb időn belül köteles azt a bíróság hivatalához visszaküldeni. Ezt követően, további nyolcnapos határidőn belül kerül sor a határozat kiküldésére.”

II. Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10. A Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (kereskedelmi fellebbviteli bíróság), az alapeljárásokban kérdést előterjesztő bíróság előtt három fellebbezés van folyamatban. A C-554/21. és C-622/21. sz. ügyekben a fellebbezések a Financijska agencija (pénzügyi ügynökség) arra irányuló kérelmeit elutasító végzésekre vonatkoznak, hogy térítsék meg a fizetésektelenségi

eljárásokba való beavatkozásával kapcsolatos költségeket. A C-727/21. sz. ügyben a fellebbezés egy, az alapeljárás felperese elleni fizetéseképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelmet elutasító végzésre vonatkozik.

11. Mindhárom ügyben a kérdést előterjesztő bíróság három bíróból álló tanácsai vizsgálták a fellebbezéseket, és azokat egyhangúlag elutasították, helybenhagyva ezzel az elsőfokú bírósági határozatokat. E tanácskozásokat a bírósági eljárási szabályzat 177. cikkének (3) bekezdésének megfelelően aláírták és továbbították a nyilvántartási szolgálatnak.

12. E rendelkezés szerint és a kérdést előterjesztő bíróság által kifejtetteknek megfelelően a másodfokon elbírált ügyekben az igazságszolgáltatási munkát csak akkor lehet befejezetteknek tekinteni, ha az ügyet e szolgálat nyilvántartásba veszi, majd visszaküldi az ítélkező testületnek a határozat felek részére történő megküldése céljából. Az ügyet csak a megküldés időpontjában lehet lezártnak tekinteni. A bírósági határozat tehát – annak ellenére, hogy azt egy ítélkező testület fogadta el – csak akkor tekinthető véglegesnek, ha azt a bírák beosztásának éves programja keretében az érintett bíróság elnöke mint bírósági igazgatási szerv által kijelölt, az említett szolgálat bírója (a továbbiakban: nyilvántartásba vételt elrendelő bíró) helyben hagyja. Az ilyen eljárást a törvény nem szabja a bírósági határozatok elfogadásának feltételül, az a másodfokú bíróságoknak a bírósági eljárási szabályzaton alapuló gyakorlatának felel meg.

13. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a három alapügyben a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró megtagadta az elfogadott határozatok nyilvántartásba vételét, és azokat egy indokolást tartalmazó levéllel együtt visszaküldte. A C-554/21. és a C-622/21. sz. ügyekben az említett levél megállapította, hogy ellentmondás áll fenn hasonló jogvitákra vonatkozó más határozatokkal, míg a C-727/21. sz. ügyben e bíró egyet nem értését fejezte ki az alapügyben a tanács által elfogadott jogértelmezés vonatkozásában anélkül, hogy ítélkezési gyakorlatbeli ellentmondásra hivatkozott volna.

14. A nyilvántartásba vétel megtagadását követően a kérdést előterjesztő bíróság a C-554/21. és C-622/21. sz. ügyekben úgy határozott, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket nyújt be a Bírósághoz, tekintettel a bírósági eljárási szabályzat 177. cikke (3) bekezdésének az uniós joggal való összeegyeztethetőségével kapcsolatban felmerült kételyekre. A C-727/21. sz. ügyben, miután a kérdést előterjesztő bíróság fenntartotta eredeti határozatát, és azt újból közölte a nyilvántartásba vételt elrendelő bíróval, ez utóbbi továbbította ezt a határozatot a kérdést előterjesztő bíróság kereskedelmi és egyéb peres ügyek kollégiumának, hogy az kollégiumi értekezletén megvizsgálja a vitatott jogi kérdést. Ez a kollégium az értekezletén „jogi álláspontot” fogadott el, amelyben fenntartotta a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró által támogatott megoldást. Ezt követően az ügyet ismét visszautalták a tanácshoz, hogy az a bírósági szervezetről szóló törvény 40. cikkének (2) bekezdése alapján e jogi álláspontnak megfelelően döntsön, ami a C-727/21. sz. ügyben előzetes döntéshozatalra utaló határozat elfogadásához vezetett.

15. Az alapeljárások menetére tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a felek által nem ismert a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró, akinek szerepéről a fellebbezésekre alkalmazandó eljárási szabályok nem rendelkeznek, és aki – jóllehet nem felsőbb bíróság – az illetékes tanácsot a határozatának megváltoztatására készítheti, tevékenységével sértheti a bírói függetlenség követelményét. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a bírósági határozatok nyilvántartásának ilyen formáját eddig az ítélkezési gyakorlat egységesítésének szükségessége indokolta. Ugyanakkor az a mód, ahogyan e nyilvántartási szolgálat a bírósági határozat

meghozatalát követően eljár, e bíróság véleménye szerint ellentétes az igazságszolgáltatás függetlenségéhez fűződő alapjoggal, mivel a szolgálat maga választja ki azokat a határozatokat, amelyeket a bíróság a feleknek megküld.

16. Ráadásul a C-727/21. sz. ügyben a bíróság kollégiumi értekezleteivel kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy ez egy olyan testület, amelyről a polgári perrendtartás nem rendelkezik, és hogy kizárólag a nyilvántartásba vételt elrendelő bírák és a kollégiumok elnökei döntenek az ilyen értekezletek napirendi pontjairól. A különböző eljárásokban részt vevő felek nem ismerik ezen értekezlet szerepét, és nem vehetnek részt rajta. Márpedig egy ítélkező testület által hozott határozat csak a felek által a hatáskörrel rendelkező bíróság előtt, egy általuk ismert jogi eljárás keretében kezdeményezett jogorvoslatot követően módosítható, olyan bíró véleménye alapján nem, aki nem vesz részt e testületben, illetve a bírák általános értekezletének véleménye alapján sem.

17. Ilyen körülmények között a Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (kereskedelmi fellebbviteli bíróság) a három egyesített ügy mindegyikében úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Ügy kell-e tekinteni, hogy a [bírósági eljárási szabályzat] 177. cikke (3) bekezdésének első mondata második részében, illetve második mondatában megfogalmazott szabály – amely szerint »[m]ásodfokon eljáró bíróság előtt egy ügy a nyilvántartási szolgálattól való visszaérkezését követően, a határozatnak a bíróság hivatalából történő kiküldésének időpontjában tekinthető lezártnak. A nyilvántartási szolgálat az iratanyag kézhezvételének napjától számított lehető legrövidebb időn belül köteles azt a bíróság hivatalához visszaküldeni. Ezt követően, további nyolcnapos határidőn belül kerül sor a határozat kiküldésére« – összhangban áll az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésével, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának [a továbbiakban: Charta] 47. cikkével?”

18. Ezenkívül a C-727/21. sz. ügyben a Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (kereskedelmi fellebbviteli bíróság) úgy határozott, hogy előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„A [a bírósági szervezetről szóló törvény] 40. cikkének (2) bekezdése – amely előírja, hogy »[a] Vrhovni sud Republike Hrvatske [legfelsőbb bíróság], a Visoki trgovački sud Republike Hrvatske [kereskedelmi fellebbviteli bíróság], a Visoki upravni sud Republike Hrvatske [közigazgatási fellebbviteli bíróság], a Visoki kazneni sud Republike Hrvatske [fellebbviteli büntetőbíróság], a Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske [szabálysértési fellebbviteli bíróság] valamennyi bírójának, illetve valamely kollégiuma összes bírójának az értekezletén, valamint a Županijski sud [megyei bíróság] valamely kollégiumának az értekezletén elfogadott jogi álláspont az adott kollégium vagy bíróság másodfokon eljáró valamennyi tanácsára, illetve bírójára nézve kötelező« – összhangban áll-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésével, valamint a [Charta] 47. cikkével?”

III. A Bíróság előtti eljárás

19. A Bíróság elnöke a 2022. március 14-i határozatával az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélethozatal céljából egyesítette a C-554/21., C-622/21. és C-727/21. sz. ügyeket.

20. A horvát kormány és az Európai Bizottság a C-554/21., C-622/21. és C-727/21. sz. ügyekben írásbeli észrevételeket nyújtott be. A C-554/21. sz. ügyben írásbeli észrevételeket az alapügy felperese nyújtott be. A 2023. június 5-én tartott tárgyaláson meghallgatták a horvát kormány és a Bizottság szóbeli észrevételeit.

IV. Elemzés

21. Amint az előzetes döntéshozatal iránti kérelmekből kitűnik, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a Bíróságtól az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének és a Charta 47. cikkének értelmezését kell kérnie, tekintettel azokra a kételyekre, amelyek a horvát másodfokú bíróságok döntéshozatali eljárását szabályozó bírósági eljárási szabályzat 177. cikke (3) bekezdésének és a bírósági szervezetről szóló törvény 40. cikke (2) bekezdésének az uniós jog e rendelkezéseivel való összhangját illetően merülnek fel.

22. Bár egyik fél sem nyilatkozott a Bíróság hatáskörével és e kérelmek elfogadhatóságával kapcsolatban, emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság feladata, hogy saját hatáskörének vagy a hozzá benyújtott kérelem elfogadhatóságának megállapítása céljából maga vizsgálja meg azokat a körülményeket, amelyek között a nemzeti bíróság megkereste.³

A. A Bíróság hatásköréről

23. Fontos hangsúlyozni, hogy az EUMSZ 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatalra utalás keretében a Bíróság kizárólag a számára biztosított hatáskörök korlátain belül értelmezheti az uniós jogot⁴.

24. Először is, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének alkalmazása tekintetében emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés értelmében a tagállamok megteremtik azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való joga tiszteletben tartásának biztosításához szükségesek. A tagállamok kötelesek tehát olyan jogorvoslati és eljárási rendszert kialakítani, amely lehetővé teszi a hatékony bírósági felülvizsgálatot az említett területeken. Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének hatályával kapcsolatban a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy az említett rendelkezés „az uniós jog által szabályozott területekre” vonatkozik, függetlenül attól a helyzettől, amelyben ezt a jogot a tagállamok a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében végrehajtják.⁵

25. Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése többek között bármely olyan nemzeti szerv tekintetében alkalmazandó, amely bíróságként határozhat az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó, és így e jog által szabályozott területeket érintő kérdésekről. Márpedig ez a helyzet a kérdést előterjesztő bíróság esetében, amely ugyanis a horvát jog szerinti rendes bíróságként az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó kérdésekről határozhat, és az uniós jog szerinti „bíróságként” az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének

³ 2022. március 22-i Prokurator Generalny és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-508/19, EU:C:2022:201, 59. pont).

⁴ Lásd ebben az értelemben: 2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 77. pont).

⁵ 2020. március 26-i Miasto Łowicz és Prokurator Generalny ítélet (C-558/18 és C-563/18, a továbbiakban: Miasto Łowicz ítélet, EU:C:2020:234, 32. és 33. pont).

második albekezdése értelmében vett „uniós jog által szabályozott területeken” alkalmazandó horvát jogorvoslati rendszerbe tartozik,⁶ így e bíróságnak teljesítenie kell a hatékony bírói jogvédelem követelményeit. Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy bár a tagállamok igazságszolgáltatási szervezete ez utóbbiak hatáskörébe tartozik, e hatáskör gyakorlása során a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani az uniós jogból és különösen az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettségeket⁷.

26. A fentiekből következik, hogy a jelen ügyekben a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének értelmezésére.

27. Másodszor, a tagállamok eljárását illetően a Charta alkalmazási körét a Charta 51. cikkének (1) bekezdése határozza meg, amelynek értelmében a Charta rendelkezéseinek a tagállamok csak annyiban címzettjei, amennyiben az Unió jogát hajtják végre, és ez a rendelkezés megerősíti a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatát, amely szerint az uniós jogrendben biztosított alapvető jogokat az uniós jog által szabályozott valamennyi helyzetre alkalmazni kell, az ilyen helyzeteken kívül azonban nem. Amint az a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából következik, ha valamely jogi tényállás nem tartozik az uniós jog alkalmazási körébe, a Bíróság annak elbírálására nem rendelkezik hatáskörrel, a Charta esetleg hivatkozott rendelkezései pedig önmagukban nem alapozhatják meg e hatáskört.⁸

28. A jelen ügyben, konkrétan a Charta 47. cikkét illetően, amely a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyát képezi, meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő jogviták lényegében egy állami szervnek a fizetéseképtelenségi eljárásba való beavatkozását követően felmerült költségei megtérítésére, valamint egy zágrábi (Horvátország) székhelyű egyesület által fizetéseképtelenségi eljárás megindítása céljából előterjesztett kérelmet elutasító elsőfokú bírósági határozat megalapozottságára vonatkoznak. Ami konkrétan a fizetéseképtelenségi eljárások területét illeti, kétségtelen, hogy az uniós jogalkotó e területre vonatkozóan több különböző jogi aktust fogadott el.⁹ Meg kell azonban jegyezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem említi az uniós jog e területre vonatkozó, a szóban forgó jogvitákra alkalmazandó egyetlen rendelkezését sem, és még arra sem hivatkozik, hogy az alapügyekben szereplő, az előzetes döntéshozatalra utaló végzésekben lakonikusan említett ügyek az uniós jog hatálya alá tartoznak. Hangsúlyozni kell, hogy a Charta 47. cikkében szabályozott hatékony jogorvoslathoz való jognak az adott ügyben való elismerése azt feltételezi, hogy az e jogra

⁶ A Bizottság tájékoztatása szerint a Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (kereskedelmi fellebbviteli bíróság) mint másodfokú bíróság többek között kereskedelmi joggal, társasági joggal, szellemi tulajdonjoggal, valamint repülőgépekkel és hajókkal kapcsolatos jogvitákat tárgyal. A bírósági szervezetről szóló törvény 21. és 24. cikke értelmében a kérdést előterjesztő bíróság dönt a fizetéseképtelenségi eljárás megindítására irányuló kérelmeket elbíráló és a felszámolási eljárást lefolytató kereskedelmi bíróságok határozatai elleni fellebbezésekről.

⁷ Lásd ebben az értelemben: Miasto Łowicz ítélet, 34–36. pont.

⁸ 2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 78. pont); 2013. február 26-i Åkerberg Fransson ítélet (C-617/10, EU:C:2013:105, 22. pont).

⁹ A fizetéseképtelenségi eljárásról szóló, 2015. május 20-i (EU) 2015/848 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2015, L 141., 19. o.; helyesbítés: HL 2016, L 349., 40. o.); a megelőző szerkezetátalakítási keretéről, az adósság alóli mentesítésről és az eltiltásokról, valamint a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósság alóli mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről, és az (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról (Szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv) szóló, 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2019, L 172., 18. o.). Meg kell jegyezni, hogy ez a rendelet a határokon átnyúló fizetéseképtelenségi eljárásokra vonatkozik, és a célja a joghatóságok és jogszabályok konfliktusának feloldása a határokon átnyúló fizetéseképtelenségi eljárások tekintetében, és biztosítja a fizetéseképtelenséggel kapcsolatos bírósági határozatok elismerését Unió-szerte. Nem hangolja össze a tagállamok fizetéseképtelenségi jogszabályait. A 2019/1023 irányelv nem érinti a 2015/848 rendelet hatályát, de célja, hogy kiegészítse azt a megelőző szerkezetátalakítási eljárásokra, valamint a vállalkozók adósság alóli mentesítéséhez vezető eljárásokra vonatkozó anyagi jogi minimumszabályok megállapításával ((12) és (13) preambulumbekkezdés).

hivatkozó személy az uniós jog által biztosított jogokra és szabadságokra hivatkozzon. Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból nem tűnik ki, hogy az alapeljárások felperesei olyan jogra hivatkoznának, amely őket egy uniós jogi rendelkezés alapján illetné meg¹⁰.

29. A fentiekből következik, hogy semmi sem utal arra, hogy az alapeljárások a nemzeti szinten alkalmazott uniós jog valamely szabályának értelmezésére vagy alkalmazására vonatkoznának. Következésképpen a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel a Charta 47. cikkének a jelen ügyekben történő értelmezésére.

B. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elfogadhatóságáról

30. Ezt a kérdést különösen fontosnak látom, tekintettel az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének a Bíróság által rendkívül tágan értelmezett hatályára és a Bíróság ennek megfelelő hatáskörére.¹¹ Az Associação Sindical dos Juizes Portugueses ítélet¹² elfogadása óta a Bírósághoz számos, meglehetősen változatos ügyben érkezett előzetes döntéshozatal iránti kérelem, amelyben e rendelkezés értelmezését kérték, és amelyek közül néhány a jogállamiság, és különösen a bírák függetlenségének súlyos sérelmét tárja fel, mások pedig valamely bíró előléptetésének megtagadására, illetménytáblázatba való besorolására, az ügyek bíróságon belüli elosztására vonatkozó szabályokra, valamely ellenkérelem aláírójának státuszára vagy az ítélet kihirdetésének időpontjára vonatkoznak anélkül, hogy nyilvánvaló kapcsolatban állnának az alapügy tárgyával.¹³ Ebben az összefüggésben nyilvánvaló, hogy kizárólag az elfogadhatóság megítélésének szigorúsága korlátozhatja az olyan előzetes döntéshozatal iránti kérelmek vizsgálatát, amelyek ellentétesek e jogorvoslat szellemével és céljával, nevezetesen azzal, hogy a Bíróság és a nemzeti bíróság saját hatáskörének megfelelően közösen alakítja ki a nemzeti bíróság elé terjesztett jogvita megoldását.

31. Tekintettel a Bíróság releváns ítélkezési gyakorlatára, különösen pedig annak a Miasto Łowicz ítéletből származó megszilárdult kifejeződésére, hangsúlyozni kell, hogy az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek révén a Bíróság megadja számukra az uniós jog értelmezéséhez azokat a támpontokat, amelyek az általuk eldöntendő jogvita megoldásához szükségesek, és hogy az előzetes döntéshozatalra utalás indoka nem az általános vagy hipotetikus kérdésekről való véleménynyilvánítás, hanem az adott jogvita tényleges megoldásának szükségessége. Az EUMSZ 267. cikkben foglaltak szerint a kért előzetes döntésnek „szükségesnek” kell lennie a kérdést előterjesztő bíróság által az előtte folyamatban lévő ügyben kialakítandó „ítélete meghozatalához”. A Bíróság így tehát több ízben emlékeztetett arra, hogy az EUMSZ 267. cikk szövegéből és rendszeréből is kitűnik, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás egyik előfeltétele a nemzeti bíróság előtt ténylegesen folyamatban lévő jogvita, amelynek keretében a nemzeti bíróságnak az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletet tekintetbe vevő határozatot kell hoznia. Az előzetes döntéshozatali eljárásokban a Bíróságnak az a feladata, hogy segítséget nyújtson a kérdést előterjesztő bíróságnak az előtte folyamatban lévő konkrét jogvita elbírálásában. Az ilyen eljárás keretében tehát az említett

¹⁰ Lásd ebben az értelemben: 2022. február 22-i RS (Alkotmánybírói ítéletek hatása) ítélet (C-430/21, EU:C:2022:99, 34. és 35. pont).

¹¹ Tekintettel arra, hogy a tagállamok jogrendjébe egyre szerteágazóbb uniós joganyag épül be, és a nemzeti bíróságnak mint az Unió rendes bíróságának feladata az uniós jogi szabályok tényleges alkalmazásának biztosítása, úgy tűnik, hogy szinte rendszerszerűen teljesülnie kell az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdése alkalmazási feltételének, nevezetesen annak, hogy a nemzeti bíróság kizárólagos feladata az uniós jog alkalmazására vagy értelmezésére vonatkozó kérdések eldöntése.

¹² 2018. február 27-i ítélet (C-64/16, EU:C:2018:117).

¹³ Egyes esetekben az előzetes döntéshozatal iránti kérelem véleményem szerint nem több, mint eljárási ürügy arra, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésére való egyszerű hivatkozással a Bíróság elé terjesszék a kérelem előterjesztőjének a nemzeti igazságszolgáltatási rendszer működésével kapcsolatos elégedetlenségét/kritikáját.

jogvitának és az értelmezni kért uniós jogi rendelkezéseknek kapcsolódniuk kell egymáshoz, hogy az értelmezés a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó határozat szempontjából objektíve szükséges legyen¹⁴.

32. A Miasto Łowicz ítéletből következik, hogy ez kapcsolat az ezen ítéletben meghatározott három elfogadhatósági eset szerint közvetlen vagy közvetett lehet. Közvetlen a kapcsolat, ha a nemzeti bíróságnak azt az uniós jogot kell alkalmaznia, amelynek értelmezését az alapügy érdemi elbírálása céljából kéri (első eset). E kapcsolat közvetett, ha az előzetes döntés olyan jellegű, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára az uniós jog eljárási rendelkezéseinek olyan értelmezését adja meg, amelyet az ítélethozatalhoz alkalmaznia kell (második eset), vagy az uniós jog olyan értelmezését szolgáltatja, amely alapján e bíróság a nemzeti jogra vonatkozó előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről azelőtt dönthet, hogy érdemi döntést hozhatna az előtte folyamatban lévő jogvitákról (a továbbiakban: harmadik eset).¹⁵

33. Amint azt már fentebb megemlítettem, bizonyos tényleges kapcsolat áll fenn az alapügyek és a fizetésektelenségi eljárásokra vonatkozó uniós jog között, amelynek egyetlen rendelkezése tekintetében sem kér értelmezést a Bíróságtól a kérdést előterjesztő bíróság, de ez a kapcsolat nyilvánvalóan nem elegendő a szükségességre vonatkozó feltétel teljesítéséhez. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmekből az sem derül ki, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését – amelyre az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések vonatkoznak – kellene alkalmaznia a költségek viselésével vagy a fizetésektelenségi eljárás megindításának feltételeivel kapcsolatos ezen jogviták *érdemi* elbírálása céljából.

34. Valójában egyértelmű ugyanis, hogy a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel és az uniós jog kért értelmezésével nem az előtte folyamatban lévő jogviták érdemi kérdésében, hanem egy tág értelemben vett, nemzeti jogbeli, általa *in limine litis* eldöntendő eljárási jellegű kérdésben¹⁶ kér iránymutatást, mivel e kérdés e bíróság azon lehetőségét érinti, hogy az említett jogvitákban a bírósági ítélezési gyakorlat következetességét biztosítani hivatott belső mechanizmus keretében és más igazságszolgáltatási fórumok bevonásával, teljes mértékben függetlenül döntsön. A kérdést előterjesztő bíróság kellő mértékben kifejtette azokat az okokat, amelyek a jelen ügyben az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének értelmezésére, és különösen a Szerződés e rendelkezése és azon nemzeti rendelkezések között e bíróság által megállapított kapcsolatra vonatkozó kérdések feltételére indította, amelyek véleménye szerint alkalmasak arra, hogy befolyásolják azt a bírósági eljárást, amelynek végén ítéleteit meghozza. E bíróság álláspontja szerint a Bíróság által a fent említett mechanizmus megfelelőségére vonatkozóan adott válasz határozza meg, hogy eltérhet-e, vagy sem a szóban forgó bírák kollégiuma által az alapeljárásokkal kapcsolatban elfogadott jogi álláspontoktól.

35. Ezek a megfontolások azonban semmilyen módon nem változtatnak e jogviták tárgyán, illetve azon korábbi megállapításon, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmekből nem tűnik ki, hogy uniós jogi kérdéseket érintenek. Az a tény, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének a Bíróság általi értelmezése – tekintettel az előzetes döntéshozatal iránti

¹⁴ Miasto Łowicz ítélet (44–46. és 48. pont).

¹⁵ Lásd: Miasto Łowicz ítélet (49–51. pont).

¹⁶ Véleményem szerint elegendő annak megállapítása, hogy a szóban forgó ítélezési gyakorlat egységesítésének mechanizmusa meghatározza a döntéshozatali eljárást a kérdést előterjesztő bíróságon a tanácskozási szakaszban, és nem releváns az a tény, hogy a szóban forgó rendelkezések nem képezik a horvát polgári perrendtartás részét.

kérelmekben felvetett eljárási kérdés jellegére – hatással lehet arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság miként fogja eldönteni az alapügyben felmerülő jogvitákat, nem jelenti azt, hogy ez az értelmezés az uniós joggal kapcsolatos jogviták érdemi elbírálása szempontjából szükséges.

36. Választ kell-e tehát adnia a Bíróságnak a kérdést előterjesztő bíróság által feltett olyan kérdésekre, amelyek ténylegesen szükségesek ahhoz, hogy e bíróság egy, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése szerinti tagállami kötelezettséget esetlegesen hátrányosan befolyásoló nemzeti eljárási kérdést *in limine litis* elbírálhasson azelőtt, hogy érdemi döntést hozna az uniós joggal semmilyen kapcsolatban nem álló jogvitákban? Ez véleményem szerint kényes kérdés.

37. Először is emlékeztetni kell arra, hogy a Miasto Łowicz ítéletben a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságát három különálló és önálló, a szükségességre vonatkozó feltételnek eleget tevő helyzet alapján vizsgálta, és arra a következtetésre jutott, hogy azok elfogadhatatlanok, hangsúlyozva a harmadik esetben a különbséget az A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet¹⁷ alapjául szolgáló ügyektől, amelyekben a Bíróságtól előzetes döntéshozatal keretében kért értelmezés befolyásolhatta „az uniós joggal kapcsolatos” jogviták érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság meghatározásának kérdését.¹⁸

38. Másodsor, a Miasto Łowicz ítéletben az, hogy az alapügynek az uniós joggal való közvetlen érdemi kapcsolatára vonatkozó szokásosabb feltétel mellett megemlítették a harmadik elfogadhatósági esetet, nem jelenti azt, hogy ezt az esetet – annak értelmezése érdekében – szükségszerűen úgy kell értelmezni, hogy olyan ügyekre is alkalmazni kell, amelyekben ez a kapcsolat nem áll fenn. Valójában figyelembe kell venni az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek sokféleségét, és minden egyes előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéssel kapcsolatban indokolásra van szükség. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatok – mint a jelen ügyben is – tartalmazhatnak olyan előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket, amelyek kizárólag nemzeti eljárási problémára vonatkoznak, vagy olyan különböző jellegű előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket ötvözhetnek, amelyek közül egyesek közvetlenül az alapügy érdemére, mások pedig nemzeti eljárási problémára vonatkoznak, így ez előbbieket elfogadhatónak minősíthetők, míg az utóbbiak nem.¹⁹

39. Harmadszor, a Bíróság joghatóságának az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének szövegére – amely általánosságban „az uniós jog által szabályozott területekre” vonatkozik függetlenül attól, hogy a tagállamok milyen helyzetben hajtják végre e jogot – tekintettel történő igazolása nem lehet egyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elfogadhatóságának igazolása, mivel ebben az esetben két különböző jogi fogalom keveredne össze, és ez utóbbi követelmény teljesen elveszítené az értelmét.

40. Igaz ugyan, hogy a bírák függetlensége jogilag oszthatatlan, és amint azt Bobek főtanácsnok kiemelte,²⁰ lényegében nem létezik „»az uniós jog hatálya alá tartozó bírói függetlenség«, szemben a »tisztán nemzeti ügyekben fennálló bírói függetlenséggel«. Bármennyire is helytálló ez a megállapítás, nem teszi lehetővé az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

¹⁷ 2019. november 19-i ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982).

¹⁸ Miasto Łowicz ítélet (51. pont).

¹⁹ Lásd: 2021. november 23-i IS (Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés törvénysértő jellege) ítélet (C-564/19, EU:C:2021:949), az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés tekintetében.

²⁰ Bobek főtanácsnok Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim és társai egyesített ügyekre vonatkozó indítványa (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:403, 136. pont).

elfogadhatóságáról szóló szakasz megkerülését, és így a Bíróság mentesítését annak vizsgálata alól, hogy az uniós jog ténylegesen alkalmazásra kerül-e az alapeljárásban, amiről a kérdést előterjesztő bíróságnak kell döntenie²¹.

41. Az a körülmény, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által felvetett probléma – tekintettel a szóban forgó szabályoknak a nemzeti igazságszolgáltatási rendszer tekintetében fennálló rendszerszerű jellegére – súlyos jellegűnek tűnik, nem az elfogadhatóság, hanem az ügy érdeme vizsgálatának tárgyát képezi, vagyis annak a kérdésnek a vizsgálata körébe tartozik, hogy e szabályok megfelelnek-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében foglalt követelményeknek. A kérdést előterjesztő bíróság válasz nélkül hagyására, és így azon szabályozás és gyakorlat vizsgálatának mellőzésére irányuló készletelés, amely esetlegesen sértheti a horvát bírák függetlenségét, és az ítélkezési gyakorlat egységesítésének e mechanizmusa révén számos más nemzeti jogrendszer számára is érdekessé válhat, nem képezheti az elfogadhatósági határozat – jelen esetben mögöttes – indoklását.²²

42. Ezért meg kell állapítani, hogy még ha a Bíróság elfogadja is, hogy kérdéssel lehet hozzá fordulni az uniós jog valamely rendelkezésére vonatkozóan egy nemzeti eljárásjogi kérdés megoldásához, annak érdekében, hogy az alapeljárásokat az uniós joggal összhangban lehessen lefolytatni, erre kizárólag az alapeljárásban a kérdést előterjesztő bíróság által az uniós jogra vonatkozó jogvita érdemi kérdésében hozott határozatra tekintettel kerülhet sor. El kell azonban ismernem, hogy ez utóbbi kérdés tekintetében a Bíróságnak a Miasto Łowicz ítéletet követő ítélkezési gyakorlata nem homogén, mivel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatatlanságára vagy elfogadhatóságára vonatkozó bizonyos határozatok összhangban vannak ezzel az irányvonallal²³, míg más határozatok, amelyek – ráadásul látszólag ellentmondásos megoldásokat alkalmazva – úgy tűnik, eltérnek tőle.²⁴

43. Egy nemrégiben hozott ítéletében a Bíróság általánosságban kimondta, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján elfogadhatóak az olyan előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések, amelyek arra irányulnak, hogy lehetővé tegyék a kérdést előterjesztő bíróság számára, hogy *in limine litis* olyan eljárási nehézségekről döntsön, mint amelyek az előtte folyamatban lévő ügy elbírálására vonatkozó saját hatásköréhez, vagy akár az olyan bírósági határozat tekintetében elismerendő joghatásokhoz kapcsolódnak, amely potenciálisan akadályát képezi annak, hogy az

²¹ Lényegében azonban ez a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja, amely szerint az ítélkezési gyakorlat egységesítésének mechanizmusa jelentős hatást gyakorol a jogállamiság és a bírói függetlenség tiszteletben tartására, különösen mivel ez a szabály Horvátország valamennyi másodfokú eljáró bírósága elé kerülő valamennyi ügyre alkalmazandó, „függetlenül attól, hogy az adott ügyben uniós jogot alkalmaznak-e, vagy sem” (a C-554/21. sz. ügyben hozott előzetes döntéshozatalra utaló határozat 4. oldala).

²² Egyébiránt észszerűen feltételezhető-e, hogy ezt a mechanizmust a jövőben soha nem fogja megkérdőjelezni valamely horvát másodfokú bíróság az uniós joggal kapcsolatos jogvitában? E lehetőségen túl még az is elképzelhető, hogy a Bizottság kötelezettségszegési eljárást indít, vagy az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJE) elvégzi az egyezményvel való összeegyeztethetőség vizsgálatát.

²³ 2020. október 6-i Prokuratura Rejonowa w Ślubicach végzés (C-623/18, nem tették közzé, EU:C:2020:800); 2021. október 6-i W.Ż. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-487/19, EU:C:2021:798, 94. pont); 2021. november 23-i IS (Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés törvénysértő jellege) ítélet (C-564/19, EU:C:2021:949, 58–66. és 87. pont); 2022. március 29-i Getin Noble Bank ítélet (C-132/20, EU:C:2022:235, 67., 92. és 99. pont).

²⁴ 2020. július 2-i S. A. D. Maler und Anstreicher végzés (C-256/19, EU:C:2020:523), amelyben a Bíróság a Miasto Łowicz ítélet indoklásának megismétlése mellett külön indokolta azt, hogy az elfogadhatóság harmadik esete annak előzetes megállapítása ellenére nem alkalmazható, hogy az alapeljárás nem kapcsolódik az uniós joghoz. Ebben az ügyben, amely az ügyek bíróságon belüli elosztását érintette, megállapította tehát, hogy a kérdést előterjesztő bíró kimerítette a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket, és az alapeljárás keretében nem tud dönteniről, hogy az ügyet jogszerűen osztották-e ki neki. Lásd még: 2021. november 16-i Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim és társai ítélet (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, 48. és 49. pont), amelyben az alapeljárások (a tárgyalási szakaszban lévő büntetőeljárások) és az uniós jog közötti érdemi kapcsolat kifejezetten nem jelent meg; 2021. május 18-i Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai ítélet (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, EU:C:2021:393, 113–121. pont), amely elfogadhatónak nyilvánított egy olyan eljárási kifogásra vonatkozó kérdést, amely egy, az igazságügyi felügyelet birtokában lévő statisztikai adatoknak egy bírói egyesület által történő megszerzése tárgyában folytatott alapeljárás keretében benyújtott ellenkérelem előterjesztőjének jogállásával kapcsolatos.

ilyen ügy vizsgálatát az említett bíróság folytassa²⁵. Úgy tűnik, hogy ez a megközelítés az eljárási kérdést önállóvá teszi abban az értelemben, hogy önmagában is megfelelhet az EUMSZ 267. cikk szerinti szükségességre vonatkozó feltételnek. A Bíróság egyértelműen csak két konkrét olyan esetre hivatkozott, amely különbözik a kérdést előterjesztő bíróság – amelynek előzetes döntéshozatal iránti kérelmei nem tartalmazznak az alapjogvita elbírálására irányuló hatáskörére vonatkozó kérdést, és nem hivatkoznak az e jogviták elbírálásának folytatását akadályozó bírósági határozatokra sem – által tapasztalt helyzettől.

44. Végül szükségesnek tartom megemlíteni a Miasto Łowicz ítéletben említett második esetet. E tekintetben, bár a Bíróság már megállapította, hogy elfogadhatóak az uniós jog azon eljárási rendelkezéseinek értelmezésére vonatkozóan előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések, amelyeket a kérdést előterjesztő bíróságnak az ítélethozatal érdekében alkalmaznia kell, véleményem szerint a jelen egyesített ügyekben előterjesztett kérdések nem ilyen tárgyúak, kivéve, ha az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését a fent említett szabályok kategóriájába kell sorolni. A Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatának vizsgálata azt mutatja, hogy a másodlagos jog olyan aktusaira vonatkozik, amelyek konkrét eljárási szabályokat állapítanak meg olyan különleges helyzetekre, amelyek meghatározzák a Bíróság által az elfogadhatóság tekintetében elfogadott megoldást.²⁶

45. E tekintetben fontos hangsúlyozni, hogy a Bíróság elfogadhatónak nyilvánított egy, az 1206/2001 rendelet²⁷ értelmezésére vonatkozóan előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést, amelyről korábban megállapította, hogy nem befolyásolja közvetlenül a versenytilalmi kikötés alapján járó kártérítés megítélésére vonatkozó alapeljárás kimenetelét.²⁸ Egy ilyen határozatnak a jelen ügyekre történő átültetése, amely kiegészítve az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének a Bíróság által a hatásköre fennállásának megállapítása érdekében elfogadott értelmezésével, e rendelkezés kiterjesztő, akár korlátlan alkalmazásához vezetne egy olyan területen, a tagállamok igazságszolgáltatásának megszervezése terén, amely főszabály szerint a tagállamok hatáskörébe tartozik.

46. A fenti észrevételekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra terjesztett kérdések nem az uniós jog olyan értelmezésére vonatkoznak, amely objektíve szükséges az alapjogviták megoldása szempontjából, hanem általános jellegűek, ami indokolja e kérdések elfogadhatatlanságának megállapítását.

47. A főtanácsnokra ruházott, a Bíróságnak való segítség nyújtásában álló feladat teljes körű ellátása érdekében mindazonáltal ismertetem az e kérdésekre vonatkozó érdemi elemzésemet.

²⁵ 2023. július 13-i YP és társai ítélet (Bíró mentelmi jogának felfüggesztése és tisztségéből való felfüggesztése) ítélet, (C-615/20 és C-671/20, EU:C:2023:562, 46. és 47. pont), amelyben megállapítást nyert, hogy semmi sem utalt arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által érdemben eldöntendő alapügy kapcsolatban állt az uniós joggal.

²⁶ 2011. február 17-i Weryński ítélet (C-283/09, EU:C:2011:85); 2013. június 13-i Versalis kontra Bizottság ítélet (C-511/11 P, EU:C:2013:386); 2015. június 11-i Fahnenbrock és társai ítélet (C-226/13, C-245/13 és C-247/13, EU:C:2015:383).

²⁷ A polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításvétel tekintetében történő, a tagállamok bíróságai közötti együttműködéséről [helyesen: együttműködésről] szóló, 2001. május 28-i tanácsi rendelet (HL 2001. L 174., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 121. o.).

²⁸ 2011. február 17-i Weryński ítélet (C-283/09, EU:C:2011:85, 38. pont). E célból megállapítást nyert, hogy az EUMSZ 267. cikk (2) bekezdése szerinti „ítéletének meghozatalához” kifejezést úgy kell érteni, mint amely magában foglalja a kérdést előterjesztő bíróság ítéletéhez vezető eljárás egészét, azért hogy a Bíróság valamennyi azon uniós jogi eljárási rendelkezés értelmezését megvizsgálhassa, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság köteles ítéletének meghozatalához alkalmazni, függetlenül attól, hogy az 1206/2001 rendelet értelmezése nem tűnik szükségesnek az alapügyben felmerült jogvita megoldásához (az ítélet 42. pontja).

C. Az ügy érdeméről

48. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmekből kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró és a bírói kollégium másodfokú bírósági döntéshozatali eljárásban való részvételét előíró nemzeti szabályozás és gyakorlat megfelelőségét illetően, amelyekre vonatkozóan e bíróság külön-külön és konkrétan kérdez rá a Bíróságnál. Mivel ezek e részvételek egyazon mechanizmusnak a részét képezik, amelynek célja a bírósági ítélkezési gyakorlat következetességének biztosítása, e mechanizmusnak az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével való összeegyeztethetőségét az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések együttes vizsgálatával kell értékelni.²⁹

49. E mechanizmus megfelelőségének értékeléséhez először is az ítélkezési gyakorlat eltéréseinek megelőzésével összefüggésben hangsúlyozni kell a jogbiztonság elvének fontosságát.

1. A jogbiztonság követelményéről

50. A jogbiztonság elve, amely az uniós jog alapvető elvének minősül, az uniós jogból eredő helyzetek és jogviszonyok előreláthatóságának biztosítására irányul³⁰. Ezen elv megköveteli különösen azt, hogy a jogszabályok egyértelműek és pontosak legyenek, és hogy alkalmazásuk előre látható legyen a jogalanyok számára, lehetővé téve az érdekelték számára a szóban forgó szabályozás alapján őket terhelő kötelezettség terjedelmének pontos ismeretét, és hogy ez utóbbiak egyértelműen megismerhessék jogukat és kötelezettségeiket, és ezeknek megfelelően járjanak el³¹.

51. Az uniós jogot értelmező ítélkezési gyakorlat következetessége, amely az előreláthatóság és ezáltal a jogbiztonság forrása, nyilvánvalóan a Bíróság egyik fő szempontja, beleértve a belső működési módját is, mivel ez eredeti feladatának felel meg. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikk által létrehozott előzetes döntéshozatali mechanizmus célja annak biztosítása, hogy az uniós jog valamennyi tagállamban minden körülmények között azonos joghatással bírjon, és ezáltal a nemzeti bíróságok által alkalmazandó uniós jog értelmezésének eltéréseit megelőzze, és biztosítsa annak alkalmazását. E célból az említett cikk olyan eszközt ad a nemzeti bíró részére, amellyel kiküszöbölhetők az abból a követelményből fakadó nehézségek, hogy az uniós jognak teljes érvényesülést kell biztosítani a tagállamok bírósági rendszerein belül.³²

52. A Bíróság továbbá úgy tekinti, hogy az ítélkezési gyakorlatnak a tagállamok legfelsőbb bíróságainak közreműködésével történő egységesítésére szolgáló vertikális mechanizmus önmagában nem ellentétes az uniós joggal, még akkor sem, ha e bíróságok határozatai kötelezőek az alsóbb fokú bíróságokra nézve. Csak akkor kell megállapítani az összeegyeztethetlenséget, ha a nemzeti jog nem biztosítja a felsőbb szintű bíróságok függetlenségét, vagy ha e mechanizmus megakadályozná, hogy egy nemzeti bíróság előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjesszen a Bíróság elé³³

²⁹ A kérdést előterjesztő bíróság által kifejezett kételyek magát a mechanizmust érintik, amely e bíróság tájékoztatása szerint alkalmazandó „függetlenül attól, hogy az adott ügyben uniós jogot alkalmaznak-e, vagy sem”. A jelen eljárás továbbá arról tanúskodik, hogy úgy tűnik, semmi sem akadályozza meg a horvát másodfokú bíróságokat abban, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszenek a Bíróság elé az alkalmazandó uniós jog értelmezése céljából.

³⁰ 2023. február 2-i Spanyolország és társai kontra Bizottság ítélet (C-649/20 P, C-658/20 P és C-662/20 P, EU:C:2023:60, 81. pont).

³¹ 2022. november 17-i Avicarvil Farms ítélet (C-443/21, EU:C:2022:899, 46. pont).

³² 2022. február 22-i RS (Alkotmánybírósági ítéletek hatása) ítélet, (C-430/21, EU:C:2022:99, 64. pont).

³³ 2018. augusztus 7-i Banco Santander és Escobedo Cortés ítélet (C-96/16 és C-94/17, EU:C:2018:643); 2022. február 22-i RS (Alkotmánybírósági ítéletek hatása) ítélet, (C-430/21, EU:C:2022:99, 44. pont); 2023. július 17-i Jurtukala ítélet (C-55/23, EU:C:2023:599, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

53. Ugyanakkor, amint azt az EJEB az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt egyezmény (a továbbiakban: EJEE) 6. cikkének (1) bekezdése tiszteletben tartásának vizsgálata során helyesen megjegyzi, a nemzeti bíróságok közötti vagy egyazon bíróságon belüli esetlegesen eltérő ítélkezési gyakorlat minden igazságszolgáltatási rendszer velejárója. Bár egy ilyen helyzet önmagában nem ellentétes az EJEE-vel, az EJEB rámutat arra, hogy a jogbiztonság elve, amely az EJEE valamennyi cikkében implicit módon szerepel, többek között a jogi helyzetek bizonyos fokú stabilitásának biztosítására és az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom erősítésére irányul. Az ítélkezési gyakorlatban fennálló eltérések fennmaradása olyan jogbizonytalanságot eredményezhet, amely alkalmas arra, hogy csökkentse az igazságszolgáltatásba vetett közbizalmat, noha ez a bizalom a jogállamiság egyik alapvető eleme. Ilyen körülmények között az EJEB megállapította, hogy a szerződő államok kötelesek úgy szervezni igazságszolgáltatási rendszerüket, amellyel elkerülik az eltérő ítéletek meghozatalát, továbbá ellenőrzik azon mechanizmusok létrehozását, amelyek képesek biztosítani a bíróságok gyakorlatának következetességét és az ítélkezési gyakorlat egységességét.³⁴

54. Érdemes egyrészt megjegyezni, hogy a jelen ügyekben hivatkozott ítélkezési gyakorlat következetességének biztosítását szolgáló mechanizmus a horvát másodfokú bíróságokat érinti, míg az eltérő értelmezéseket tartalmazó ítéletekből eredő ellentmondások vagy bizonytalanságok feloldása főszabály szerint a legfelsőbb bíróság feladata.³⁵ Véleményem szerint azonban ez semmiképpen sem zárja ki annak szükségességét, hogy figyelembe vegyék a másodfokú bíróságokra vonatkozó harmonizált ítélkezési gyakorlatot, különös tekintettel az e bíróságok határozatai ellen rendelkezésre álló jogorvoslatok rendkívüli jellegére.³⁶ A jog előreláthatóságáról és az ebből következő jogbiztonságról – a bírósági rendszerben elfoglalt helyétől függetlenül – minden igazságszolgáltatási fórumnak gondoskodnia kell annak érdekében, hogy az adott terület egészén minden jogalany számára biztosítsa a törvény előtti egyenlőséget. Másrészt, a szóban forgó mechanizmus horizontális következetességet hivatott biztosítani, amely révén minden másodfokú bíróságnak biztosítania kell a saját ítélkezési gyakorlatának egységességét; ennek a helyzetnek az EJEB különös jelentőséget tulajdonít.³⁷

55. Az ítélkezési gyakorlat következetességének biztosítása érdekében szükséges mechanizmusok bevezetésére azonban nem kerülhet sor a törvény által létrehozott független és pártatlan bírósághoz fordulás megsértésével.

³⁴ EJEB, 2016. november 29., Paroisse gréco-catholique Lupeni és társai kontra Románia (CE:ECHR:2016:1129JUD007694311, 116. és 129. §). Az Unió különböző nemzeti jogrendszereinek vizsgálata azt mutatja, hogy a common law értelmében vett precedenseken alapuló mechanizmusok hiányában a kontinentális Európa számos jogrendszere belső mechanizmusokhoz folyamodik, amelyek célja a bíróságokon a következetes ítélkezési gyakorlat biztosítása.

³⁵ EJEB, 2016. november 29., Paroisse gréco-catholique Lupeni és társai kontra Románia, (CE:ECHR:2016:1129JUD007694311, 123. §). Azokban a rendszerekben, amelyek egy adott ügy elbírálása során az ítélkezési gyakorlat következetességét biztosító mechanizmusokról rendelkeznek, az uniós jogrendszerek általában a legfelsőbb bíróságokat látják el ilyen mechanizmusokkal, azonban – például Németországban a közigazgatási fellebbviteli bíróságok esetében, amikor egy adott kérdésben végső fokon döntenek, vagy Finnországban – létezik olyan mechanizmus is, amelyben a másodfokú bíróságokon belül lehetőség van a kibővített ítélkező testület elé utalásra.

³⁶ A horvát kormány által a tárgyaláson ismertetett tájékoztatás szerint ugyanez a minősítés vonatkozik a Vrhovni sud Republike Hrvatske (legfelsőbb bíróság) előtt megindítható felülvizsgálati eljárásokra is. E kormány rámutatott arra is, hogy a felsőbb bíróságok által elfogadott jogi álláspontok nem kötelezőek az elsőfokú bíróságokra.

³⁷ EJEB, 2010. július 1., Vusić kontra Horvátország (CE:ECHR:2010:0701JUD004810107); EJEB, 2016. november 29., Paroisse gréco-catholique Lupeni és társai kontra Románia (CE:ECHR:2016:1129JUD007694311); EJEB, 2019. május 23., Sine Tsagarakis A. E. E. kontra Görögország (EC:ECHR:2019:0523JUD001725713).

2. A hatékony bírói jogvédelemhez való jog tiszteletben tartásáról

56. Emlékeztetni kell arra, hogy az Unió olyan államokat foglal magában, amelyek szabadon és önként kötelezték el magukat az EUSZ 2. cikkben említett közös értékek iránt, tiszteletben tartják azokat, és elkötelezték azok érvényesítése mellett. Konkrétan az EUSZ 2. cikkből következik, hogy az Unió olyan értékeken, például a jogállamiság értékén alapul, amelyek közösek a tagállamokban, az – egyebek mellett – az igazságosság társadalmában. E tekintetben ki kell emelni, hogy a tagállamok és különösen a bíróságai közötti kölcsönös bizalom azon az alapvető előfeltevésen alapul, amely szerint minden tagállam osztozik az összes többi tagállammal az Unió alapjául szolgáló számos közös értékben, amint azt ez a cikk kimondja. Egyebekben az EUSZ 2. cikkben rögzített értékeknek valamely tagállam általi tiszteletben tartása a Szerződések e tagállamra való alkalmazásából eredő valamennyi jog gyakorlásának feltételét képezi. A tagállamok tehát nem módosíthatják jogszabályaikat oly módon, hogy az a jogállamiság értéke védelmének csorbítását eredményezze, amely értéket többek között az EUSZ 19. cikk konkretizálja. A tagállamok ily módon kötelesek biztosítani annak elkerülését, hogy az igazságszolgáltatási szervezetre vonatkozó jogszabályaik ezen értékre tekintettel leértékelődjenek, azáltal, hogy nem fogadnak el olyan szabályokat, amelyek sértik a bírói függetlenséget³⁸.

57. Amint azt az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése előírja, a tagállamoknak meg kell teremteniük azokat a jogorvoslati lehetőségeket és eljárásokat, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való joga tiszteletben tartásának biztosításához szükségesek. A jogalanyok uniós jogból eredő jogai hatékony bírói védelmének elve ugyanis, amelyre az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése utal, a tagállamok közös alkotmányos hagyományain nyugvó uniós jogi alapelv, amelyet rögzít az EJEE 6. és 13. cikke, és amelyet jelenleg a Charta 47. cikke is megerősít³⁹.

58. Mivel azonban az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése megköveteli, hogy a tagállamok megteremtsék azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken – különösen a Charta 47. cikke értelmében – a hatékony jogvédelem biztosításához szükségesek, ez utóbbi rendelkezést, valamint az EJEB-nek az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatát figyelembe kell venni az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének értelmezése során.⁴⁰ Márpedig annak biztosítása érdekében, hogy ilyen hatékony bírói jogvédelmet nyújthassanak azok a szervek, amelyeknek esetlegesen az uniós jog alkalmazásával vagy értelmezésével kapcsolatos kérdésekben kell határozatot hozniuk, alapvető fontosságú e szervek függetlenségének védelme, amint azt a Charta 47. cikkének második bekezdése is megerősíti, amely a „független” bírósághoz való fordulás jogát a hatékony jogorvoslatihoz való alapvető jog egyik követelményeként említi.⁴¹

59. Jóllehet a jelen ügyekben az eljáró tanács függetlenségének kérdése bír alapvető fontossággal, a védelemhez való jog tiszteletben tartásának és a törvény által korábban létrehozott bírósághoz fordulás biztosításának kérdését is figyelembe kell venni.

³⁸ 2021. július 15-i Bizottság kontra Lengyelország (Fegyelmi felelősségi rendszer) ítélet (C-791/19, a továbbiakban: Bizottság kontra Lengyelország ítélet, EU:C:2021:596, 50. és 51. pont).

³⁹ Bizottság kontra Lengyelország ítélet, 52. pont.

⁴⁰ Lásd ebben az értelemben: 2022. február 22-i RS (Alkotmánybírói ítéletek hatása) ítélet, (C-430/21, EU:C:2022:99, 37. pont).

⁴¹ Bizottság kontra Lengyelország ítélet, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

a) A bíróságok függetlenségének követelményéről

60. A bíróságok függetlenségére vonatkozó követelmény – amely a bírói hivatás velejárója – a hatékony bírói jogvédelemhez való alapvető jog és a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog lényegéből következik, amely döntő jelentőségű a jogalanyok uniós jogból eredő valamennyi joga védelmének biztosítása és a tagállamok EUSZ 2. cikkben felsorolt közös értékeinek, különösen pedig a jogállamiság értékének a megőrzése szempontjából⁴².

61. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a függetlenség említett követelménye két szempontot foglal magában. Az első – külső – szempont azt követeli meg, hogy az érintett fórum teljesen autonóm módon gyakorolja feladatkörét anélkül, hogy bármilyen hierarchikus kapcsolatban lenne, vagy bárkinek alá lenne rendelve, és anélkül hogy bárhonnán utasításokat kapna, így védett az olyan külső beavatkozással vagy nyomással szemben, amely veszélyeztetheti tagjai határozathozatalának függetlenségét, és határozataikat befolyásolhatja. A második – belső – szempont a pártatlanság fogalmával áll összefüggésben, és arra vonatkozik, hogy egyenlő távolságot kell tartani a jogvitában részt vevő felektől, illetve e feleknek a jogvita tárgyához fűződő mindenkori érdekeitől. E szempont megköveteli az objektivitást, valamint azt, hogy a jogvita megoldása során a jogszabály szigorú alkalmazásán kívül semmilyen más érdek ne érvényesüljön. Ezek a függetlenségi és pártatlansági garanciák olyan szabályok meglétét igénylik – különösen, ami a fórum összetételét, a kinevezést, a megbízatás időtartamát, valamint az elfoglaltsági okokat, a kizárási okokat és a tagok elmozdítását illeti –, amelyek a jogalanyok számára biztosítják minden, az említett fórum külső tényezők általi befolyásolhatóságára, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában való semlegességére vonatkozó jogos kétség kizárását⁴³.

62. E tekintetben fontos, hogy a bírákat ne érje a függetlenségüket veszélyeztető külső beavatkozás vagy nyomás. A bírák jogállására, valamint hivatásuk gyakorlására alkalmazandó szabályoknak különösen lehetővé kell tenniük nemcsak az utasításokban megnyilvánuló bármely közvetlen befolyás kizárását, hanem az olyan közvetettebb befolyás kizárását is, amely hatással lehet az érintett bírák határozataira, továbbá ily módon a bírák függetlensége vagy pártatlansága látszata hiányának kizárását, amely sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban és jogállamban az igazságszolgáltatásnak a jogalanyokban keltenie kell.⁴⁴

63. A Bíróság fent említett ítélkezési gyakorlata, jóllehet elsősorban arra irányul, hogy a hatalmi ágak szétválasztásának elvével összhangban, amely a jogállam működését jellemzi, védelmet biztosítson a bíróságok függetlenségének a törvényhozó és a végrehajtó hatalommal szemben, ezen ítélkezési gyakorlat – különösen a használt általános megfogalmazásokra tekintettel – teljes mértékben alkalmazható egy másik, tisztán belső jellegűnek nevezhető összefüggésben is. A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokban az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése alapján kifejezett kétségek lényegében azon mechanizmusra vonatkozó nemzeti jogi rendelkezéseket és gyakorlatot érintik, amelynek célja az ítélkezési gyakorlat következetességének biztosítása, és amely e címen két, az e határozatokat hozó bírákkal azonos hatáskörrel rendelkező szerv közreműködését írja elő. E tekintetben megjegyzem, hogy a Bíróság egy bíróság elnökének azon határozatából eredő jogvita keretében, amely egy bírót hozzájárulása nélkül az említett bíróságnak abból a kollégiumából, ahol korábban eljárta, az említett bíróság egy másik kollégiumába helyezte át, úgy ítélte meg, hogy a bírák függetlenségére vonatkozó

⁴² Bizottság kontra Lengyelország ítélet, 58. pont.

⁴³ Lásd ebben az értelemben: 2019. november 19-i A. K. és társai (A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége) ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 121–123. pont).

⁴⁴ Bizottság kontra Lengyelország ítélet, 60. pont.

követelmény, amely az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdéséből következik, megköveteli, hogy a bírának a hozzájárulásuk nélküli áthelyezésére alkalmazandó rendszer – a fegyelmi felelősségre vonatkozó szabályokhoz hasonlóan – tartalmazza többek között az azon kockázat elkerüléséhez szükséges garanciákat, hogy e függetlenséget közvetlen vagy közvetett külső beavatkozás révén veszélybe sodorják⁴⁵.

64. Ezt a megközelítést támasztja alá az EJEB által az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésével kapcsolatban elfogadott ítélkezési gyakorlat, amely szerint az igazságszolgáltatás függetlensége megköveteli, hogy a bírák ne csak az igazságszolgáltatási rendszeren kívülről, hanem az e rendszerből érkező indokolatlan befolyástól is védve legyenek. A bírák e belső függetlensége megköveteli, hogy ne legyenek kitéve más bírák vagy a bíróságon belül igazgatási feladatokat ellátó személyek – például a bíróság elnöke vagy a bíróságon belüli valamelyik csoport vezetője – irányításának vagy nyomásgyakorlásának. A bírák függetlenségét az igazságszolgáltatási rendszeren belül, és különösen a bíróságon belüli feletteseikkel szemben védő megfelelő biztosítékok hiányában okkal merül fel kétség a bíróság függetlenségét és pártatlanságát illetően.⁴⁶

65. A jelen ügyben a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró és a bírói kollégium – két, az ügyet eredetileg tárgyaló ítélkező testülettel azonos szintű bírói szerv – részvétele tekinthető-e úgy, hogy sérti az említett bíróság tagjainak függetlenségére vonatkozó követelményt? Úgy vélem, erre a kérdésre nemleges választ kell adni.⁴⁷

66. Először is a nemzeti szabályozásnak a „kollégiumok” működése tekintetében releváns rendelkezései szó szerinti értelmezésére kell összpontosítani; a bírósági szervezetről szóló törvény 37. cikke értelmében e kollégiumok az érintett bíróságon belül egy vagy több összefüggő jogterülethez kapcsolódó kérdésben eljáró különböző tanácsok, testületek bíráit és az egyesbírókat egyesítik. E törvény 38. cikke értelmében a kollégiumi értekezletek a kollégium munkája szempontjából fontos kérdések megvitatására szolgálnak, e kérdések többek között a „vitás jogi kérdések” és az „ítélkezési gyakorlat egységesítése”. Ezek a viták az említett törvény 40. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „jogi álláspont” elfogadásához vezetnek, amely kifejezés akkor válik jelentőssé, ha ellentétes az adott ügyben kialakított megoldással vagy hozott határozattal.

67. Másodsor, a horvát kormány által adott magyarázatok és a Bíróság elé terjesztett ügy iratainak vizsgálata megerősíti ezt, az eljáró testület bíráit – akik általánosságban megvitatják a szóban forgó jogi normák és a kapcsolódó ítélkezési gyakorlat értelmezését, majd végül többségi szavazással elfogadják a követendő értelmezést – magában foglaló, testületileg eljáró igazságszolgáltatási fórum működésére vonatkozó exegetikai elemzést. Így nem vitatott, hogy a kereskedelmi jogvitákban eljáró kollégium az elnöke kezdeményezésére 2021. október 26-án videokonferencia-ülést tartott 28 bíró, köztük az eljáró testület három tagja és a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró jelenlétében. Ez az értekezlet többek között a napirendben általános módon megfogalmazott két jogi kérdéstről szólt, amelyek az említett bíró és e testület közötti eszmecsere adtak alkalmat. Az említett értekezlet jegyzőkönyve tartalmazza azt a kiinduló megállapítást, hogy a kereskedelmi fellebbviteli bíróság személyi állományába tartozó 31 bíróból

⁴⁵ 2021. október 6-i W.Ž. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-487/19, EU:C:2021:798, 117. pont).

⁴⁶ EJEB, 2009. december 22., Parlov-Tkalčić kontra Horvátország, CE:ECHR:2009:1222JUD002481006, 86–88. §.

⁴⁷ A kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy – miután elvégezte az e célból megkövetelt vizsgálatokat – végső soron eldöntse a kérdést. Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy az EUMSZ 267. cikk keretében a Bíróság csak arra jogosult, hogy a Szerződések és az uniós intézmények által hozott aktusok értelmezéséről döntsön, arra viszont nem, hogy az uniós jog szabályait egy meghatározott ügyre alkalmazza. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság az e cikkel bevezetett igazságügyi együttműködés keretében – az iratokban fellelhető tényekből kiindulva – megadhatja azonban a nemzeti bíróság részére az uniós jog értelmezésének azokat az elemeit, amelyek valamely uniós jogi rendelkezés hatásainak értékelése során részére hasznosak lehetnek (2019. november 19-i A. K. és társai [A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége] ítélet (C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 132. pont)).

28 bíró jelenléte elegendő az érvényes határozatok, „azaz jogi álláspontok” meghozatalához, és beszámol a bírák – köztük az eljáró testület egyik tagja – különböző felszólalásairól, valamint az egyes tárgyalt kérdésekkel kapcsolatos jogi álláspont tartalmáról. Ez utóbbi elvont jellegű, és teljes mértékben hiányoznak belőle az eredeti testület által tárgyalt alapügyekre való hivatkozások. Ezenfelül a horvát kormány észrevételeiből kitűnik, hogy a bírói kollégiumnak nem állnak rendelkezésére az ezen ügyekre vonatkozó, a felek írásbeli beadványait tartalmazó iratok, és hogy csak az ügyben eljáró testület első tanácskozását közlik a résztvevőkkel, az ítélezési gyakorlat elemeivel együtt.

68. Harmadszor, az eljáró tanács feladata, hogy figyelembe vegye az alkalmazandó jogi szabályok általános értelmezését annak érdekében, hogy az ügy tényállására és az ügyiratban szereplő bizonyítékokra tekintettel a benyújtott ügyekben a megfelelő jogi megoldást fogadja el.⁴⁸ Más nemzeti jogrendszerek is ismerik ezt a jogi norma értelmezése és alkalmazása közötti különbségtételt, amely magának az előzetes döntéshozatalra utalás mechanizmusának, és természetesen az EUMSZ 267. cikkben említett mechanizmusnak is a lényegét alkotja. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az utóbbi mechanizmus célja az uniós jog következetes és egységes értelmezésének biztosítása a bírák közötti párbeszédnek a Bíróság és a tagállami bíróságok közötti létrehozatalával.⁴⁹ Az EUMSZ 267. cikkel a Bíróságra ruházott feladat abból áll, hogy minden uniós bíróság számára megadja az uniós jog értelmezésének azon támpontjait, amelyek szükségesek az uniós bíróságok elé terjesztett valós jogviták eldöntéséhez.⁵⁰ E rendelkezés alapján a Bíróság csak arra jogosult, hogy a Szerződések és az uniós intézmények által hozott aktusok értelmezéséről döntsön, arra viszont nem, hogy az uniós jog szabályait egy meghatározott ügyre alkalmazza. Következésképpen nem a Bíróság, hanem a nemzeti bíróságok feladata, hogy az uniós jogot a Bíróság által adott értelmezési támpontok fényében alkalmazzák.⁵¹

69. A fenti elemzés alapvető fontosságú a bírósági szervezetről szóló törvény 40. cikke (2) bekezdésének értékelése szempontjából, amely szerint valamely kollégium értekezletén elfogadott jogi álláspont az adott kollégium valamennyi másodfokú tanácsára vagy bírójára nézve kötelező. Ha elfogadjuk a jogi szabály értelmezése és alkalmazása közötti különbségtételt, akkor az a tény, hogy az eljáró testület, amely szerves részét képezi annak a kollégiumnak, amely megvitatta és többségi szavazással elfogadta a jogi álláspontot, ezt az álláspontot – egy kizárólag jogkérdésekben döntő legfelsőbb bíróság ítéletéhez hasonlóan – köteles végrehajtani, megfelel a jogbiztonság célkitűzésének anélkül, hogy sérülne a bíróság függetlenségének követelménye⁵². Az ítélezési gyakorlat következetességének biztosítására szolgáló mechanizmusnak a jogi álláspont nem kötelező jellegétől való függővé tétele, ahogyan azt a Bizottság javasolja, egyenlő lenne azzal, hogy pusztán ösztönző jelleget és ezáltal teljesen esetleges hasznosságot tulajdonítanak e mechanizmusnak.

⁴⁸ Észrevételeinek 42. és 43. pontjában a horvát kormány az Ustavni sud (alkotmánybíróság) végzéseire hivatkozik, amelyekben az áll, hogy azt a kérdést, hogy a jogi álláspontok alkalmazásának feltételei teljesülnek-e, maguk a bírák döntenek, akik az adott ügyben autonóm és független módon döntenek, továbbá joguk és kötelezettségük, hogy az általuk elbírált ügy minden szempontját – beleértve a kötelező jogi álláspontnak a kereseti jogalapra való alkalmazhatóságára vagy alkalmazhatatlanságára vonatkozó kérdést is – megindokolják.

⁴⁹ 2018. március 6-i Achmea ítélet (C-284/16, EU:C:2018:158, 35. és 37. pont).

⁵⁰ Lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 9-i Ferreira da Silva e Brito és társai ítélet (C-160/14, EU:C:2015:565, 37. pont).

⁵¹ Lásd ebben az értelemben: 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet (C-83/14, EU:C:2015:480, 71. pont); 2016. április 5-i PFE ítélet (C-689/13, EU:C:2016:199, 33. pont). A jogi szabály értelmezésének és alkalmazásának fogalmi közötti határvonal bizonyos esetekben, amelyekben a kérdéses szabályozás pontossága/technikai jellege magas színvonalú, valóban vékony lehet. Mindazonáltal véleményem szerint egyes esetek pusztán *de facto* sajátossága alapján nem lehet *de jure* értékelni a horvát mechanizmus megfelelőségét, amely sajátosság nem szüntetheti meg a szóban forgó fogalmi különbségtétel relevanciáját.

⁵² Az a tény, hogy az ítélező testület tagjai nem javasolhatnak a kollégiumi értekezletre napirendi pontot, a kérdést előterjesztő bíróság állítása ellenére nem szünteti meg e bírák függetlenségét.

70. Negyedszer, körül kell határolni a nyilvántartásba vételt elrendelő bírónak a szóban forgó mechanizmusban betöltött szerepét. Noha a kérdést előterjesztő bíróság szerint e bírónak jogában áll megállítani a döntéshozatali eljárást, és megakadályozni, hogy az eljáró testület tanácskozása formálisan a felekkel közölt igazságszolgáltatási aktussá váljon, e bíró semmilyen körülmények között nem helyettesítheti saját értékelésével e testület értékelését. E bíró csak visszautalhatja az ügyet újbóli elbírálás céljából az említett testület elé a felvetett jogi kérdésekre vonatkozó észrevételekkel együtt, és ha továbbra is véleménykülönbség áll fenn az eljáró tanáccsal, akkor annyit tehet, hogy figyelmezteti a bíróság elnökét vagy az e tanács munkájának irányításáért felelős kollégium elnökét, akik kizárólagosan jogosultak az ügyeket e kibővített testület elé utalni, „ha megállapítják, hogy a jogalkalmazással kapcsolatos kérdésekben értelmezési különbségek vannak az egyes kollégiumok, tanácsok vagy bírák között, vagy ha valamely kollégium tanácsa vagy bírása eltér a korábban kialakított jogi állásponttól”⁵³. Ezen indokok értékelése tehát kizárólag e két szerv hatáskörébe tartozik, amelyek hatáskörrel rendelkeznek arra, hogy az ügyeket a kollégium elé utalják,⁵⁴ amely adott esetben a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró megközelítésével ellentétes, e bíró mint az érintett kollégium tagja számára kötelező jogi álláspontot fogadhat el.⁵⁵ Nem tekinthető tehát úgy, hogy a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró mondja ki az „utolsó szót” a tanácskozás során, ami a jogi szabály értelmezése tekintetében kötelező erejű jogi álláspont elfogadásához, majd ezt követően az eljáró testület határozatához vezet.

71. Így egy olyan, több különböző nemzeti jogrendszerben ismert belső eljárási mechanizmus rajzolódik ki, amely az érintett ügy áttétele nélkül egy kibővített testület bevonását írja elő; e testület nem hoz az eredetileg eljáró tanács helyett határozatot a jogvitában, kizárólag arra szorítkozik, hogy egy jogi kérdésben határoz, és visszautalja az ügyet az eredeti ítélkező testülethez abból a célból, hogy az a kibővített testület által adott válasz figyelembevételével dönthessen a jogvitáról. A jogrendszerektől függően e kibővített testület álláspontja tanácsadó jellegű vagy – mint a jelen ügyben – kötelező érvényű⁵⁶ lehet, az eredetileg eljáró testületre korlátozódik vagy más testületekre is kiterjed.

72. Míg a különböző nemzeti jogrendszerekben a kibővített ítélkező testület elé utalást lehetőség vagy kötelezettség formájában az eredetileg eljáró tanácsnak tartják fenn, abban az esetben, ha e tanács el kíván térni a korábbi ítélkezési gyakorlattól, vagy olyan esetekben, amikor az ítélkezési gyakorlatban eltérés mutatkozik, illetve fennáll az eltérés veszélye, lehetőség van egy harmadik igazságszolgáltatási szerv, például a bíróság elnöke vagy az érintett kollégium elnöke elé utalásra, akit ebben az esetben egyszerűen figyelmeztet a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró.

⁵³ A megfogalmazás itt is különösen jellegzetes.

⁵⁴ Úgy vélem, hogy ez a megállapítás arra a tényre reagál, hogy a kérdést előterjesztő bíróság megkérdőjelezi a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró által a hatáskörének gyakorlása során alkalmazott ügyválasztást, konkrétan azt állítva, hogy az érintett személy a C-727/21. sz. ügghöz tartozó aktában ténylegesen nem talált ellentmondást az ítélkezési gyakorlatban.

⁵⁵ Emlékeztetek arra, hogy a C-727/21. sz. ügyben a Bírósághoz benyújtott iratanyagból kitűnik, hogy a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró, aki a 2021. június 23-i levelet írta, amelyben felszólította az eljáró tanácsot álláspontjának felülvizsgálatára, egyike volt az érintett kollégiumba tartozó 31 bíróból jelen lévő 28 bírónak, amint az az említett értekezlet jegyzőkönyvéből is kitűnik.

⁵⁶ Emlékeztetni kell arra, hogy az a nemzeti bíróság, amely korábban már élt az EUMSZ 267. cikk második bekezdésében részére biztosított lehetőséggel, kötve van az alapügy elbírálásánál a Bíróság által a szóban forgó rendelkezések tekintetében adott értelmezéshez, és adott esetben figyelmen kívül kell hagynia a felsőbb szintű bíróság megállapításait, ha úgy ítéli meg, hogy ezen értelmezésre tekintettel azok nem felelnek meg az uniós jognak (2023. július 17-i Jurtukala végzés [C-55/23, EU:C:2023:599, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat]).

b) A védelemhez való jog tiszteletben tartásának követelményéről

73. A Bizottság észrevételeiben rámutatott, hogy a kollégiumi értekezletek nem nyilvánosak, és azokon a felek nem adhatják elő érveiket. A tárgyaláson megállapítást nyert, hogy ezen értekezletek jegyzőkönyveit nem terjesztik, és hogy ezen értekezleteken olyan bírák vesznek részt, akik nem olvasták el a felek írásbeli beadványait, és nem is hallgatták meg őket, mindez felveti az eljárás tisztességességének kérdését. Ugyanez vonatkozik a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró közreműködésére is.

74. Emlékeztetni kell arra, hogy a Charta 47. cikkében megerősített hatékony bírói jogvédelem alapelve és az EJEE 6. cikkében szereplő „tiszteséges tárgyalás” fogalmának több összetevője van, amelyek közé tartozik különösen a védelemhez való jog tiszteletben tartása, valamint a tanácsadás, a védelem és képviselő igénybevételéhez való jog. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából az is kitűnik, hogy a bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jog szerves részét képezi a Charta 47. és 48. cikkében rögzített védelemhez való jog tiszteletben tartásának, és e jog mindenki számára biztosítja azt a lehetőséget, hogy hasznos és hatékony módon ismertesse álláspontját az említett eljárás során.⁵⁷

75. A jelen ügyben fontos hangsúlyozni, hogy a horvát polgári perrendtartás 334. cikke szerint „a bíróság az ítéletéhez a kihirdetéstől, és ha az ítéletet nem hirdették ki, annak megküldésétől kezdve kötve van. Az ítélet a felekkel szemben csak attól a naptól kezdve hatályos, amikor azt a feleknek kézbesítették”. A bírósági eljárási szabályzat 177. cikkének (3) bekezdése szerint „másodfokon eljáró bíróság előtt egy ügy a nyilvántartási szolgálattól való visszaérkezését követően, a határozatnak a bíróság hivatalából történő kiküldésének időpontjában tekinthető lezártnak”.

76. A fent említett rendelkezésekből következik, hogy a szóban forgó eljárási mechanizmus az ügyet tárgyaló testület előtti eljárás tanácskozási szakaszának része, mivel az e testületen belüli tanácskozást követően formálisan nem születik bírósági határozat, függetlenül attól, hogy a testületben eljáró bírák többségi vagy egyhangú döntést hoztak-e az első tanácskozáson. Ez a tanácskozási szakasz olyan eljárást követ, amelynek során a felek kontradiktórius módon ismertethették állításaikat és érveiket, és amelynek egyetlen célja, hogy a bírák számára lehetővé tegye az eléjük terjesztett jogvitára és e jogvitának az alkalmazandó jogi szabályokkal összhangban történő megoldására vonatkozó mérlegelést és elemzést.

77. A jelen esetben e tanácskozás egy olyan megbeszélést foglal magában, melyet a szóban forgó kollégiumhoz tartozó bírák testületként eljárva folytatnak le úgy, hogy e kollégium nem rendelkezik az eljáró tanács által vizsgált ügy iratanyagával, és kizárólag az előzetes kontradiktórius eljárás során megvitatott kérdéses jogi szabálynak az elvont értelmezésére összpontosít. Ennek keretében a jogi álláspontok főszabály szerint nem fogadhatók el olyan tényezők alapján, amelyekkel kapcsolatban a felek nem kaptak lehetőséget arra, hogy észrevételt tegyenek. Ha a kollégiumon belüli viták végül ahhoz a következtetéshez vezetnek, hogy a jogvitát olyan jogi szabállyal összhangban kell elbírálni, amelyre a felek a kontradiktórius eljárás során nem hivatkoztak és amelyet nem vitattak meg, akkor egy ilyen jogi álláspont érvényesítése a viták újbóli megnyitását vonná maga után a kontradiktórius elv tiszteletben tartása érdekében, ami a védelemhez való jog körébe tartozik. Ez nem jelenti azt, hogy a bírák között a kollégiumon belül lefolytatott vita nem vonatkozhat a felek által nem hivatkozott ítélkezési gyakorlatra, vagy nem

⁵⁷ Bizottság kontra Lengyelország ítélet, 203. és 205. pont.

valósulhat meg az eljáró tanács által tárgyalt ügy tárgyát képező rendelkezéstől eltérő rendelkezéssel való analógiát alkalmazó érvelés formájában. Ez a pusztán jogi kérdésről folytatott vita jellegénél fogva a bírói munka része.

78. Ha elfogadjuk a jogi szabály értelmezése és alkalmazása közötti különbségtételt, a fentiekben ismertetett körülmények esetén nem állapítható meg, hogy sérült a tisztességes eljárás követelménye.

c) A törvény által létrehozott bírósághoz fordulásról

79. Az EJEB állandó ítélkezési gyakorlatára támaszkodva a Bíróság hangsúlyozta, hogy „törvény által létrehozott” kifejezésnek az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének első mondatába való beillesztésének célja annak elkerülése, hogy az igazságszolgáltatási rendszer szervezését a végrehajtó hatalom mérlegelési jogkörére bízzák, és hogy ezt a területet a törvényhozó hatalom által a hatáskörének gyakorlására vonatkozó szabályoknak megfelelően elfogadott törvény szabályozza. Ez a kifejezés többek között a jogállamiság elvét tükrözi, és nem csupán a bíróság fennállásának jogi alapjára vonatkozik, hanem az egyes ügyekben az eljáró tanács összetételére, valamint a belső jog bármely más rendelkezésére, amelynek megsértése szabálytalanná teszi egy vagy több bíró részvételét az ügy vizsgálatában, ami magában foglalja különösen az érintett bíróság tagjainak függetlenségére és pártatlanságra vonatkozó rendelkezéseket.⁵⁸

80. E tekintetben az EJEB szerint, bár az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésében biztosított „törvény által létrehozott bírósághoz” való jog önálló jognak minősül, mégis nagyon szorosan kapcsolódik az említett rendelkezés értelmében vett „függetlenség” és „pártatlanság” garanciáihoz. Ily módon az említett bíróság többek között megállapította, hogy noha az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt intézményi követelmények mindegyike olyan konkrét célt szolgál, amely a tisztességes eljárás sajátos garanciáit jelenti, közös jellemzőjük, hogy azok olyan alapelvek tiszteletben tartására irányulnak, mint a jog uralmának elve és a hatalmi ágak szétválasztása, és pontosította e tekintetben, hogy e követelmények mindegyikének alapját azon kötelezettség jelenti, hogy megőrizték a bizalmat, amelyet az igazságszolgáltatásnak a jogalanyokban keltenie kell, valamint e hatalmi ág többi hatalmi ágtól való függetlenségét⁵⁹

81. A jelen ügyben a nemzeti szabályozásnak az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokban hivatkozott rendelkezései nem magára a Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (kereskedelmi fellebbviteli bíróság) létezésére és hatáskörére vonatkoznak, amelyeknek igazolt jogi alapja van, hanem a döntéshozatali eljárására, az írásbeli és adott esetben szóbeli kontradiktórius eljárás lezárását követően a felek által előterjesztett jogvitát lezáró jogerős bírósági aktus elfogadásához vezető eljárásra, és különösen azokra a feltételekre, amelyek mellett a bírói kollégium és a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró beavatkozik ebbe az eljárásba. Tekintettel azokra az alapvető következményekre, amelyekkel az említett eljárás a jog uralma által szabályozott demokratikus

⁵⁸ 2020. március 26-i Simpson kontra Tanács és HG kontra Bizottság (felülvizsgálat) ítélet (C-542/18 RX-II és C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁵⁹ 2021. október 6-i W.Ž. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-487/19, EU:C:2021:798, 124. pont, amely az EJEB, 2020. december 1., Ástráðsson kontra Izland ítéletre [CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, 231. és 233. §] hivatkozik).

államban az igazságszolgáltatás megfelelő működésére és legitimitására nézve jár, az ilyen eljárás szükségképpen az EJE 6. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „törvény által létrehozott bíróság” fogalmának szerves részét képezi⁶⁰.

82. Megjegyzendő továbbá, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek által felvetett probléma nem az olyan belső szabályok be nem tartása, amelyek a jogalanyok számára biztosítják az eljáró ítélkező testület külső tényezők általi befolyásolhatóságára vonatkozó jogos kétségek kizárását⁶¹, hanem az eljárás tanácskozási szakaszára vonatkozó olyan rendelkezések megléte, amelyek ilyen kétségeket támasztanak.

83. E tekintetben megjegyzem, hogy a bírói kollégium működését szabályozó valamennyi szabály a bírósági szervezetről szóló törvényből származik. Az említett kollégiumnak az eljáró testület tanácskozási szakaszában való részvétele tehát vitathatatlan jogi alapon nyugszik, amely biztosítja az érintett követelmény teljesítéséhez szükséges előreláthatóságot és bizonyosságot⁶². Ezenkívül, amint azt már korábban megállapításra került, e részvétel részletszabályai nem olyanok, hogy a jogalanyokban jogos kétségeket ébreszthetnének az eljáró testület tagjainak függetlenségét illetően.

84. Magáról a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró létéről is rendelkezik a bírósági szervezetről szóló törvény, e funkció megnevezése szerepel a célja – nevezetesen az ítélkezési gyakorlat nyomon követése és tanulmányozása – meghatározásában. Az ügyeknek az utóbbi szolgálathoz való továbbítása a határozatoknak a bíróság hivatalából történő kiküldését megelőzően egyértelműen következik a bírósági eljárási szabályzat 177. cikkének (3) bekezdéséből, e törvénynek az igazságügyi miniszter által az említett törvény 76. cikkében ráruházott hatáskörben elfogadott végrehajtási rendeleteiből.⁶³ E funkció pontos tartalmát azonban sem e törvény, sem e rendelet nem határozza meg, különösen valamely ítélkező testület tanácskozása nyilvántartásba vételének felfüggesztésére vonatkozó hatáskör tekintetében. A horvát kormány szerint ez a hatáskör megfelel a bírói gyakorlatnak, továbbá szöveges alapja megtalálható a bíróság belső jogi aktusában.

85. Ugyanakkor emlékeztetni kell arra, hogy a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró feladata az ítélkezési gyakorlat figyelemmel kísérése, a hasonló ügyek felderítése annak érdekében, hogy biztosítsa azok egységes kezelését, és ennek hiányában végső soron az ő feladata, hogy egyszerű igazságügyi igazgatási aktussal tájékoztassa a bírói kollégium elnökét értekezlet összehívása, továbbá a megvitatás és többségi szavazás után kötelező jogi álláspont elfogadása céljából. Az ezen álláspont elfogadásához szükséges idő alatt a döntéshozatali eljárás logikusan felfüggesztésre kerül.

86. Ezenfelül a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró funkcióját a kollégiumi értekezlet összehívásának okaival összefüggésben kell vizsgálni, amelyek a bírósági szervezetről szóló törvény 40. cikkének (1) bekezdése szerint akkor merülnek fel, ha a jogalkalmazással kapcsolatos kérdésekben értelmezési különbségek vannak az egyes kollégiumok, tanácsok vagy bírák között, vagy ha valamely kollégium tanácsa vagy bírása eltér a korábban kialakított jogi állásponttól. A

⁶⁰ Lásd analógia útján: 2021. október 6-i W.Ž. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-487/19, EU:C:2021:798, 125. pont, amely az EJE, 2020. december 1., Ástráðsson kontra Izland ítéletre [CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, 227. és 232. §] hivatkozik).

⁶¹ 2020. március 26-i Simpson kontra Tanács és HG kontra Bizottság (felülvizsgálat) ítélet (C-542/18 RX-II és C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, 71. pont).

⁶² Lásd analógia útján: Bizottság kontra Lengyelország ítélet, 171. pont.

⁶³ A horvát kormány észrevételeinek 11. pontja.

nyilvántartásba vételt elrendelő bíró beavatkozása hozzájárul egy olyan mechanizmus következetességéhez és hatékonyságához, amely képes biztosítani az érintett bíróság ítélkezési gyakorlatának egységét.

87. Ilyen körülmények között a nyilvántartásba vételt elrendelő bírónak a döntéshozatali eljárásba való konkrét beavatkozása a jogvitát lezáró bírósági aktus tartalmát illetően semmiképpen sem hasonlítható össze a kollégium beavatkozásával, és úgy vélem, hogy ez utóbbival ellentétben nem tartozik a „törvény által létrehozott” kifejezésben foglalt követelmény hatálya alá.⁶⁴

3. Közbenső következtetés

88. A fenti okokból úgy vélem, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes a bírósági ítélkezési gyakorlat következetességének biztosítására szolgáló olyan mechanizmus, mint amilyen az alapügy tárgyát képezi. Ez a következtetés számomra két észrevétel alapján is megalapozottnak tűnik.

89. Először is hangsúlyozni kell, hogy sem az EUSZ 2. cikk, sem az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése, sem pedig az uniós jog más rendelkezése nem ír elő a tagállamok számára olyan konkrét alkotmányos modellt, amely a különböző államhatalmi ágak közötti viszonyokat és kölcsönhatást szabályozná, különösen e hatalmi ágak hatásköreinek meghatározását és elhatárolását illetően, és olyan alkotmányos modellt sem, amely az igazságszolgáltatási szervezetre vonatkozik.⁶⁵ Ez utóbbi meghatározása, beleértve az eljárás tanácskozási szakaszának lefolytatását is, a tagállamok hatáskörébe tartozik, amelyek a jogállamisági elvek érvényesítése terén bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek⁶⁶, különösen a másodfokú bíróságokra vonatkozó jogbiztonsági követelmények és e bíróságok függetlenségének összeegyeztetése tekintetében. Amint arra Bobek főtanácsnok rámutatott, a Bíróság ítélkezési gyakorlata olyan minimumkövetelmények meghatározására irányul, amelyeknek a nemzeti rendszereknek meg kell felelniük⁶⁷.

90. Az EJEB a maga részéről megállapította, hogy az írott jog országaiban az igazságszolgáltatási rendszer szervezete az igazságügyi hatóságok mérlegelésétől sem függhet, bár ez nem jelenti azt, hogy a bíróságoknak ne lenne némi mozgásterük a vonatkozó nemzeti jogszabályok értelmezésében. Egyébiránt a hatásköröknek a bírósági szervezetet érintő kérdésekben való átruházása elfogadható annyiban, amennyiben ez a lehetőség a szóban forgó állam belső jogának keretében illeszkedik, beleértve az alkotmányának releváns rendelkezéseit is⁶⁸

91. Másodszor, az EJEB ítélkezési gyakorlatából valóban kitűnik, hogy a jogbiztonság követelménye és a jogalanyok jogos elvárásainak védelmére irányuló követelmény nem biztosítanak szerzett jogot az állandó ítélkezési gyakorlathoz. Az ítélkezési gyakorlat alakulása

⁶⁴ Érdekes megjegyezni, hogy a 2020. március 26-i Simpson kontra Tanács és HG kontra Bizottság (felülvizsgálat) ítéletben (C-542/18 RX-II és C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232) a Bíróság megállapította, hogy bíró kinevezési eljárását érintő jogellenességek nem jelentik a törvényes bíró elvének – amely a törvény által létrehozott bíróság követelményének felel meg – a megsértését, amennyiben e jogellenességek nem azonosíthatók az ezen eljárásra vonatkozó alapvető szabályok megsértéseként. Amint arra az egyik szerző rámutat, a Bíróság ezzel korlátozta a fent említett követelmény hatályát (lásd: Dero-Bugny, D., „Le principe du juge légal en droit de l'Union européenne”, *Journal du droit européen*, 154. o., 2022).

⁶⁵ 2022. február 22-i RS (Alkotmánybíróvási ítéletek hatása) ítélet, (C-430/21, EU:C:2022:99, 38. és 43. pont).

⁶⁶ 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet (C-204/21, EU:C:2023:442).

⁶⁷ Bobek főtanácsnok Asociația „Forumul Judecătoralor din România” és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 és C-355/19, EU:C:2020:746, 230. pont).

⁶⁸ A Bizottság kontra Lengyelország ítéletben (168. pont) idézett EJEB, 2009. április 28., Savino és társai kontra Olaszország (CE:ECHR:2009:0428)UD001721405, 94. §).

önmagában nem ellentétes a megfelelő igazságszolgáltatással, mivel a dinamikus és folyamatosan fejlődő megközelítés elhagyása azzal a veszéllyel járna, hogy akadályozna minden reformot vagy javulást.⁶⁹ Márpedig a jelen esetben úgy tűnik számomra, hogy a szóban forgó mechanizmus az esetjog fejlődése révén viszonylag megfelelő egyensúlyt teremt e követelmények és a jognak a társadalom változásaihoz szükséges alkalmazkodóképessége között. Emlékeztetni kell arra, hogy a másodfokú bíróságok bírói értekezletén elfogadott jogi álláspontok nem kötelezőek az elsőfokú bíróságokra nézve, ellentmondhatnak a nyilvántartásba vételt elrendelő bíró által elfogadott megközelítésnek, és semmiképpen sem akadályozzák a legfelsőbb bíróságot abban, hogy a nemzeti jog alkalmazása során szabályozó szerepet töltsön be, szükség esetén a másodfokú bíróság megtámadott határozatának hatályon kívül helyezésével, az ítélkezési gyakorlat megváltoztatása mellett.

V. Véggövetkeztetés

92. Amennyiben a Bíróság elfogadhatónak nyilvánítja a Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (kereskedelmi fellebbviteli bíróság, Horvátország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket, javaslom, hogy az alábbiak szerint válaszoljon e bíróságnak:

Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétesek az olyan nemzeti szabályok és gyakorlatok, amelyek a másodfokú bírósági eljárás tanácskozási szakaszában olyan jogvitával kapcsolatban, amelyről az eljáró ítélkező testület tanácskozott, a következőket írják elő:

- a bíróság elnöke vagy valamely szakosított kollégium elnöke e tanácskozás fényében és olyan helyzetben, amikor fennáll a kockázata annak, hogy sérül a bíróság ítélkezési gyakorlatának következetessége, vagy e következetesség megsértése esetén a bíróság kibővített összetételű testületéhez fordul abból a célból, hogy a szavazatok többségével a felek által előzetesen megvitatott, az alkalmazandó jogi szabálynak egy általános és absztrakt jellegű értelmezésére vonatkozó közös álláspontot fogadjon el, amelyet az eredetileg eljáró tanácsnak a jogvita érdemi eldöntése céljából figyelembe kell vennie;
- a bíróság ítélkezési gyakorlatának nyomon követéséért felelős bíró értesíti a bíróság elnökét vagy valamely szakosított kollégium elnökét az olyan helyzetről, amelyben fennáll a kockázata annak, hogy sérül ezen ítélkezési gyakorlatnak a következetessége, vagy e következetesség megsértése esetén, ami abból ered, hogy az eljáró tanács fenntartja az eredeti döntést, és a fent említett jogi álláspont elfogadásáig e tanács jogvitát eldöntő határozatának kihirdetését, valamint a feleknek való kézbesítését fel kell függeszteni.

⁶⁹ EJEB, 2008. december 18., Unédic kontra Franciaország, (CE:ECHR:2008:1218JUD002015304, 74. §); EJEB, 2016. november 29., Paroisse gréco-catholique Lupeni és társai kontra Románia, (CE:ECHR:2016:1129JUD007694311, 116. §); EJEB, 2011. október 20., Nejdet Sahin és Perihan Sahin, (CE:ECHR:2011:1020JUD001327905, 58. §).